

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต Behavior of the Elderly in Phuket Using Social Media

ฐิติชญา หลีเอียน, ปฎิมาพร เสนาหมื่น, พัชรัตน์ เฟ็งดำ และภาวิกา ขุนจันทร์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ตที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 60-65 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพก่อนเกษียณเป็นเจ้าของธุรกิจ/ค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกว่า 10,000 บาท และแหล่งที่มาของรายได้รับจากการทำงาน นอกจากนี้ผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตมีปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านกฎหมายและการเมือง ตามลำดับ และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และแหล่งที่มาของรายได้มีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์และช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การใช้สื่อสังคมออนไลน์, ผู้สูงอายุ

Abstract

A study on social media usage behavior among the elderly in Phuket has objectives as follows; 1) to investigate the behavior of using social media of the elderly in Phuket Province, 2) to study the problems and obstacles of using social media in the elderly and 3) to examine the relationship between personal factors and social media usage behavior of the elderly. The sample group for this study was 400 elderly people in Phuket, aged 60 years and over. A questionnaire was used as the data collection tool and was analyzed by using descriptive statistics.

The results showed that most of the elderly were female, aged 60-65 years, graduating with a degree below a bachelor's degree. Occupation before retirement was a business owner/trading. Overall, they had an average monthly income from work less than 10,000 baht. In addition, the elderly in Phuket

had problems and obstacles for using social media platforms at a moderate level. Basically, problems and obstacles were health problems, social problems and legal and political aspects respectively. Finally, a test for relationship between personal factors and social media usage behavior founded that gender, age, education level, occupation, average monthly income and the source of income related to kinds of social media tools, the average of weekly social media usage and time spent on social media.

Keywords: behavior, social media use, elderly

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัย (aged society) โดยในปี 2560 โลกมีประชากรสูงอายุ หรือ คนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 962 ล้านคน และในประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด ส่งผลให้อัตราชราภาพของประเทศไทยจะมีกลุ่มคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากและกลายเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในประเทศ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มคนสูงอายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

การนำอิเล็กทรอนิกส์มาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และเชื่อมโยงผู้คนจากต่างสถานที่เข้าไว้ด้วยกันผ่านทางเครือข่ายสังคม โดยในการเชื่อมโยงระหว่างแต่ละเครือข่ายดังกล่าว เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีช่องทางที่เป็นสื่อกลางระหว่างกันและ เรียกว่า เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เมื่อเป็นที่นิยมมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดความต้องการในใช้งานเครือข่าย และช่องทางดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามมาอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งเครือข่ายดังกล่าวยังส่งผลดีที่เกี่ยวข้องทั้งด้านทางตรง และทางอ้อมในภาพรวมด้านต่างๆ รวมถึงการร่วมขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ตลอดจนยังสามารถชี้วัดการเจริญเติบโตในด้านปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค รวมถึงการเติบโตทางเทคโนโลยีของประเทศ เป็นต้น โดยสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้มีเหตุผลเพียงพอสำหรับความเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยอาจกล่าวได้ว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” ถือเป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมโยงพฤติกรรมร่วมกันระหว่าง บุคคลกับบุคคล หรือจากหลากหลายบุคคลที่มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคม หรือกลุ่มคนผ่านกระบวนการ หรือกิจกรรมต่างๆ และมีความสนใจที่คล้ายกัน มีการโต้ตอบสื่อสารกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผ่านช่องทางโดยเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยเครือข่ายด้วยอินเทอร์เน็ต ไปยังเครือข่ายที่อยู่ปลายทางโดยโปรแกรมที่เกี่ยวข้องสำหรับเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มบุคคลไว้ด้วยกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำ เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทำให้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

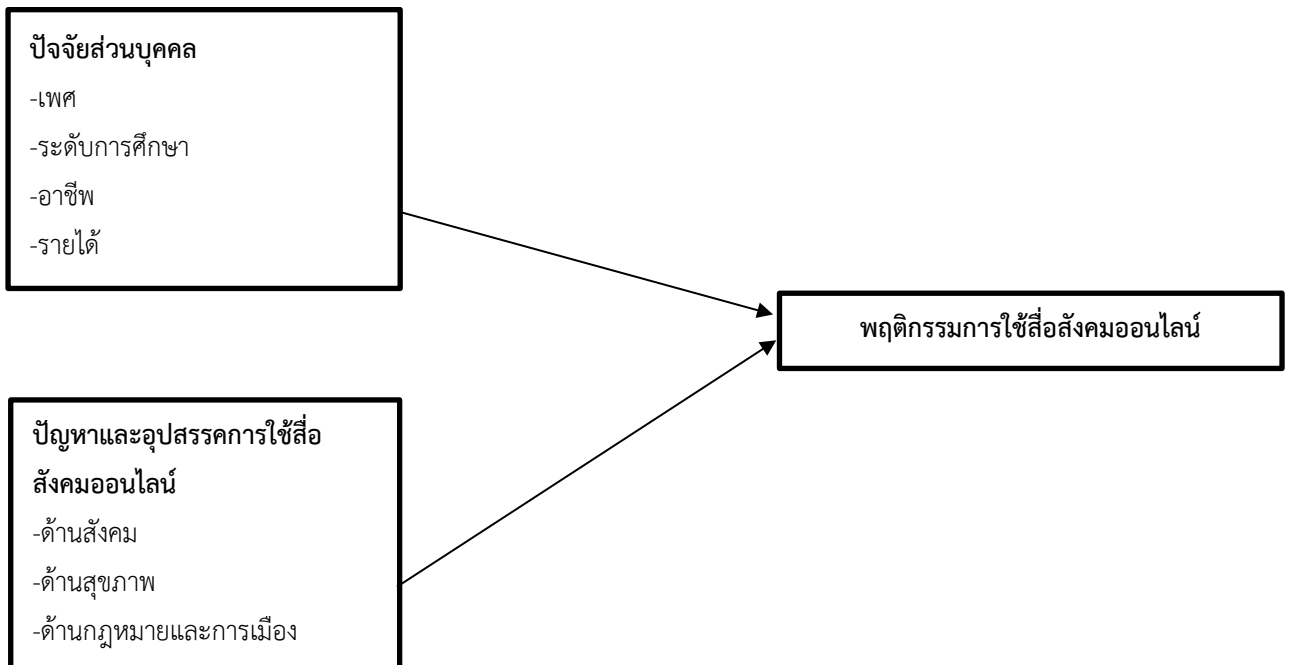

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่านโดยได้สรุป การใช้แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ใช้แนวคิดและทฤษฎีของ รัววิ แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสปาโล (2556), กันตพล บันทัดทอง (2557) สรุปได้ดังนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นระบบเครือข่ายบนโลกออนไลน์ หรือเป็นการติดต่อสื่อสารบนโลกออนไลน์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบกลุ่มคนผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้คนได้รู้จักกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ร่วมกันโดยเชื่อมโยงกันผ่านเครือข่าย เช่น เว็บไซต์ Facebook Twitter เป็นต้น โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นโครงสร้างทางสังคม ที่ประกอบด้วยโหนด (Node) ต่างๆที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งการเชื่อมโยงอาจมีความสัมพันธ์กันด้วย ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถทำความรู้จักกันผ่านการเชื่อมโยงของเครือข่าย และสามารถติดต่อสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ใช้แนวคิดและทฤษฎี ประทุม ฤกษ์กลาง (2557), Decharinp (2017) สรุปได้ดังนี้ การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่เป็นสื่อกลางที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ การสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม จึงถือเป็นปัจจัย สำคัญของมวลมนุษย์จากยุคสู่ยุคต่อกันมาในการถ่ายทอดความรู้วิทยาการ ตลอดจนจิตวิญญาณวัฒนธรรม โดยมีลักษณะเป็น กระบวนการ คือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย

ประกอบด้วยประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ตที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 39,202 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต, 2559)

ขนาดและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทราบจำนวนประชากร จึงใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเป็น 0.05

$$n = \frac{39,202}{1 + 39,202 \times (0.05)^2}$$

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน ซึ่งอาจจะเกิดความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นหรือแบบบังเอิญตามกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดภูเก็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม ปลายเปิดและปลายปิด โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่ผู้สูงอายุคิดว่าสื่อสังคมออนไลน์มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

การตรวจสอบเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามใน 2 ด้านคือ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ ผู้มีประสบการณ์พิจารณาตรวจสอบเนื้อหา โครงสร้างแบบสอบถาม และปรับปรุงสำนวน ภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมและสมบูรณ์

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีของ Cronbach's Alpha เพื่อหา

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ว่าข้อความในแบบสอบถามควรมี ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.7 ขึ้นไป (Cortina, 1993; Schmitt, 2007)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การแปลความหมายข้อมูล (Interpretation) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive research) อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยอธิบายและนำเสนอในรูปแบบตารางเป็นร้อยละ

สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นมีดังนี้ (Cooper and Schindler, 2006)

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	แสดงถึง ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	แสดงถึง ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	แสดงถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	แสดงถึง ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	แสดงถึง ระดับน้อยที่สุด

และในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) เพื่อหาความสัมพันธ์ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) โดยผ่านโทรศัพท์มือถือ มีจุดประสงค์ในการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อครอบครัว/เพื่อน นิยมใช้ช่วงเย็น (15:00-19:00 น.) ความถี่ มากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และเข้าใช้ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตมีปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านกฎหมายและการเมือง ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อ	\bar{x}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ปัญหาและอุปสรรคด้านสังคม	2.66	1.027	ปานกลาง
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพ	2.91	1.042	ปานกลาง
3. ปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายและการเมือง	2.47	1.094	น้อย
รวม	2.68	0.967	ปานกลาง

- ปัญหาและอุปสรรคด้านสังคม โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตมีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือ สมารถในการทำกิจกรรมอื่นน้อยลง และไม่มีเวลาส่วนตัว

- ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านสุขภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง มีอาการปวดหลังมากที่สุด รองลงมา คือมีอาการปวดตา และ มีอาการปวดคอ

- ปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายและการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง การพูดคุยกับบุคคลรอบข้างน้อยลง มากที่สุด รองลงมา คือ ทำให้สร้างความรำคาญให้บุคคลรอบข้างและเกิดการเข้ากลุ่มกับสังคมในชีวิตจริงไม่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ แหล่งที่มาของรายได้ กับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

	อุปกรณ์		ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์		การใช้สื่อสังคมออนไลน์/สัปดาห์		การใช้สื่อสังคมออนไลน์/ชั่วโมง	
	Value	Sig	Value	Sig	Value	Sig	Value	Sig
1.เพศ	6.043	.049*	6.736	0.81	16.431	.001*	5.600	0.61
2.อายุ	57.009	.000*	31.303	.002*	31.455	.002*	43.646	.000*
3.ระดับการศึกษา	29.313	.000*	36.603	.000*	7.678	.263	40.677	.000*
4.อาชีพก่อนเกษียณ	23.378	.003*	20.086	.065	45.862	.000*	32.747	.000*
5.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	41.791	.000*	23.159	.026*	32.917	.001*	32.460	.000*
6.แหล่งที่มาของรายได้	19.280	.037*	58.296	.000*	61.779	.000*	19.739	.032*

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพศมีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์
2. อายุมีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อชั่วโมง
3. ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อชั่วโมง
4. อาชีพก่อนเกษียณมีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อชั่วโมง
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อชั่วโมง
6. แหล่งที่มาของรายได้มีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อชั่วโมง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต พบประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท เฟซบุ๊ก มากที่สุด ช่วงเวลา 15:00-19:00 น. ความถี่ในการใช้ มากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิช ฉลองโภคศิลป์ชัย (2559) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ เฟซบุ๊ก ของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10-20 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ใช้ 11:00-15:00น. และผู้สูงอายุนิยมใช้เฟซบุ๊กผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารครอบครัวและเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมิกา เหมมินทร์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเข้าถึงและใช้งานเฟซบุ๊ก ของผู้สูงอายุ ในอำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการเข้าถึงและใช้งานเฟซบุ๊ก เพื่อการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนมากที่สุด รองลงมา ใช้ในค้นคว้าหาข้อมูลข่าว
2. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านสังคม มากที่สุด เนื่องมาจากปัจจุบันโทรศัพท์มือถือและสมาร์ตโฟนถือว่าเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญ เพราะช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การพักผ่อนใจ และอื่นๆอีกมากมาย จึงทำให้ผู้สูงอายุยอมรับและนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและเพื่อนๆ แม้จะอยู่ที่พื้นที่ห่างไกลกัน จึงทำให้ผู้สูงอายุ ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิด อาร์เธอร์ (2561) ได้กล่าวว่าผลตอบรับนวัตกรรมจะเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมนั้นมีความดึงดูดใจในระดับสูงและสามารถเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีนั้นได้ด้วยตนเอง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพเช่น แสบตา ปวดคอ ปวดตา ปวดหัว ปวดหลังโดยปัญหาพบเจอในผู้สูงอายุมากที่สุด คือ อาการปวดหลัง สอดคล้องกับ การศึกษาของ พิทักษ์ ศิริวงษ์ (2560) ศึกษาเรื่องการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุในเขตตลาด ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุทำให้สมรรถภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุเสื่อมสภาพตามกาลเวลา เช่น ตาพร่ามัว มองไม่ชัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลงทำให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช้าและเป็นอุปสรรคในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ และปัญหาที่ยังพบเจอในผู้สูงอายุคือ มี

การพูดคุยกับบุคคลรอบข้างน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของแพม ปาชา (2561) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สมาร์ทโฟนของกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ โดยผ่านการใช้สมาร์ทโฟนหรืออุปกรณ์การสื่อสารเป็นหลัก คนกลุ่มนี้มักหลีกเลี่ยงการพูดคุยในรูปแบบเผชิญหน้า และสบายใจกว่าหากการสื่อสารนั้นเป็นรูปแบบการส่งข้อความ

3. จากการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐวรรต จีร์ริชต์ (2559) ศึกษาเรื่อง ของ พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงาน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อติดต่อครอบครัวและติดต่อเพื่อนมากกว่าผู้สูงอายุหญิงด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิชา นิติพรมงคล (2557) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ รายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างในเรื่องเพศกับการแสดงออกถึงพฤติกรรมในการสื่อสารในโลกสังคมออนไลน์นั้น เหตุผลในการเข้าใช้งานไม่ได้เกิดจากลักษณะส่วนบุคคล หรือ ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล แต่เกิดจากแรงจูงใจจากบุคคลอื่นๆ

4. อายุมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญวิทย์ ดา น้อย (2556) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยตอนต้น อายุ 60-65 ปี และวัยตอนกลาง อายุ 66-70 ปี ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันในช่วงอายุต่างกันมากนัก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความคิด มีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป ในด้านร่างกายนั้นมีการเปลี่ยนแปลง แต่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของผู้สูงอายุแต่ละคนมักไม่เหมือนกัน

5. ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ รัตนธำพรพรรณ (2557) ศึกษาเรื่องการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุผลการศึกษาพบว่างานวิจัยของ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วยเพศ,อายุ,อาชีพ,ระดับการศึกษา และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรีรี่ แผ่นทอง (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บนเฟซบุ๊ก ของผู้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บนเฟซบุ๊ก ในด้านเวลาที่ใช้บริการเฟซบุ๊ก ในแต่ละครั้ง และช่วงเวลาที่ใช้บริการเฟซบุ๊ก

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา “พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ จังหวัดหวัดภูเก็ต” ผู้วิจัยได้รับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม และผลจากการวิเคราะห์ เพื่อนำมา เป็นแนวทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สรุปได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านสังคมมากที่สุดรองลงมาคือด้านสุขภาพและด้านกฎหมายและการเมือง ดังนั้นหน่วยงานที่ดูแลผู้สูงอายุ ควรจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการเรียนรู้ ในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสังคมมากยิ่งขึ้น เช่น อบรมพัฒนาความรู้ด้านการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อำนวยความสะดวกทรัพยากร อินเทอร์เน็ตบริการผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตมีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัว มากที่สุด ดังนั้น ลูก หลาน พี่ น้อง

และญาติของผู้สูงอายุ ควรเห็นความสำคัญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุผ่าน โดยการให้คำแนะนำในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือเอาใจใส่ผู้สูงอายุโดยการใช้เวลาร่วมกันหรือหากิจกรรมทำร่วมกัน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านสุขภาพในเรื่อง มีอาการปวดหลังมากที่สุด รองลงมาคือมีอาการปวดตาและมีอาการปวดคอ ดังนั้น บุคลากรควรเอาใจใส่ผู้สูงอายุ บอกกล่าวหรือตักเตือน การเล่นเกมโซเชียลมีเดียควรเล่นอย่างพอเหมาะพอดีไม่มากเกินไปจนเกิดผลเสีย เนื่องจากการเล่นเกมเป็นการนั่งอยู่กับที่เป็นเวลานาน ซึ่งอาจทำให้เกิดอาการเมื่อยและก่อให้เกิดผลเสียกับดวงตาด้วย

4. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในส่วนใหญ่ใช้เฟซบุ๊ก เพื่อติดต่อครอบครัว/เพื่อนมากที่สุด ดังนั้น ลูก หลาน หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรแนะนำแนวทางในการใช้ช่องทางต่างๆ ให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น หรือใช้ช่องทางอื่นในการติดต่อ เพราะการติดต่อสื่อสารโดยการใช้ปฏิสัมพันธ์ทางการพูดคุยก็ยังเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์

5. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเวลานานมีความถี่มากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และเข้าใช้ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง ดังนั้น ควรใช้งานในระยะเวลาที่เหมาะสมและผู้สูงอายุควรแบ่งเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้ลดน้อยลง และหากิจกรรมทำหรือทำกิจกรรมร่วมกับลูกหลาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่ม ผู้สูงอายุ ในแต่ละประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุในเขตอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและ ผลการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
3. เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุที่มีการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์มีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นควร มีการศึกษาถึงพฤติกรรมที่มีความทันสมัย และเป็นปัจจุบันต่อไป
4. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสิทธิของผู้สูงอายุผ่านเครือข่าย สังคมออนไลน์
5. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผลข้อมูลระหว่าง บทสนทนาของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสมบูรณ์และหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัณตภณ ภูมิภมร. (2558). งานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) กับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติ งานของพนักงานบริษัท ลิซซิงกิลกรไทย สำนักพหลโยธิน กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- กัณตพล บรรทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- จันจิรา แก้วขวัญ. (2561). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักเรียน มัธยมศึกษา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จันทร์ภา แซ่เตียว. (2559). พฤติกรรมการเลือกใช้อุปกรณ์บนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนสำหรับวัยกลางคน. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จุฑารัตน์ ประเสริฐ. (2557). พฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันไลน์กับการรับรู้ตนเองและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นของผู้สูงอายุไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์. (2555). ข้อพิจารณาโมทัศน์ใหม่ของ “นิยามผู้สูงอายุ” และ “อายุเกษียณ” ในประเทศไทย. วารสารประชากร, 4(1), 131–150.
- ทิพย์วรรณ รัตนธำรงพรรณ, เลิศลักษณ์กลิ่นหอม และไพฑูริย์พิมดี. (2557). การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียน-นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคจุฬารัตน์ (ลาดขวาง). วารสารครุศาสตร์ อุตสาหกรรม, 14(2), 305
- นนทรัส ไม้เจริญ. (2557). การศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่องานข่าว กรณีศึกษาแผนกข่าวภาษาลาวสำนักข่าววิทยุเอเชียเสรี สำนักงานประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นลินี ศรีวิลาส และปริญญา หรุ่นโพธิ์. (2560). พฤติกรรมการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, รายงานการวิจัย สาขาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นุชรีย์ แผ่นทอง. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บน Facebook ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปณิชา นิตพรมงคล. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงานในเขต กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปรางสุรางค์ โชติชัชวาลกุล. (2556). แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) ของกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญยาพร ทิพย์วัฒน์ (2559). งานวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ของการใช้โซเชียลมีเดียต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศรีประภา ชัยสินธพ. (2554). สภาพจิตใจของผู้สูงอายุ(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อวันที่ 01 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.health2click.com/articles/42158751.html>
- ศิริพร แซ่ลิ้ม. (2558). พฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต. (2559). จำนวนประชากรสูงอายุ 60 ขึ้นไป ปี 2559 (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2564 จาก http://phuket.nso.go.th/m/images/new/mindmap_statEX/template_elder/vc1/83__elder_n_60up_eople_cwt.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *ข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย ปี 2559 (ออนไลน์)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 01 มิถุนายน 2560 จากเว็บไซต์ <http://www.dop.go.th/th/know/1>

หยาดพิรุณ ศุภรากรสกุล. (2560). วารสารงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.